

Sygn. akt II Ca 485/12

Sygn. akt II Ca 485/12

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 15 stycznia 2013 r.

Sąd Okręgowy w Świdnicy, II Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Anatol Gul

Sędziowie: SO Aleksandra Żurawska

SO Piotr Rajczakowski

Protokolant: Bogusława Mierzwa

po rozpoznaniu w dniu 15 stycznia 2013 r. w Świdnicy

na rozprawie

sprawy z powództwa **Gminy S.**

przeciwko **J. N. i W. N.**

o ustanowienie rozdzielności majątkowej

na skutek apelacji pozwanej

od wyroku Sądu Rejonowego w Kłodzku

z dnia 17 listopada 2011 r., sygn. akt III RC 546/11

I. oddala apelację;

II. nie obciąża pozwanej W. N. kosztami postępowania apelacyjnego.

Sygn. akt II Ca 485/12

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 17 listopada 2011 r. Sąd Rejonowy ustanowił rozdzielność majątkową pomiędzy małżonkami W. N. i J. N., którzy zawarli związek małżeński w dniu 6 kwietnia 1980 r. w K., z dniem 18 lipca 2011r. oraz orzekł o kosztach procesu.

Sąd Rejonowy ustalił następujący stan faktyczny. Wyrokiem Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 11 lutego 2009 r., sygn. akt I ACa 1129/08, nakazano pozwanej W. N. zwrot stronie powodowej Gminie S. kwoty 127.008,31 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 11 lutego 2009 r. oraz zasądzone od pozwanej tytułem zwrotu kosztów procesu kwotę 12.605 zł. Wyrokiem Sądu Okręgowego w Świdnicy z dnia 27 czerwca 2007 r., sygn. akt IC 2790/06, oddalono powództwo wniesione przez W. N. i zasądzone od niej na rzecz Gminy S. koszty procesu w kwocie 7.217 zł. Wyrokiem Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 9 kwietnia 2009 r., sygn. akt I ACa 230/09, oddalono apelację pozwanej W. N. od powyższego wyroku Sądu Okręgowego i zasądzone na rzecz strony przeciwnej koszty procesu w kwocie 5.400

zł. Na podstawie tytułu wykonawczego - wyroku Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 11 lutego 2009 r., sygn. akt I ACa 1129/08, strona powodowa w dniu 27 kwietnia 2009 r. złożyła do Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Kłodzku wniosek o wszczęcie i prowadzenie egzekucji przeciwko pozwanej W. N. do kwoty 110.755,82 zł, z uwzględnieniem kosztów postępowania odwoławczego w kwocie 12.605 zł oraz innych kosztów prawem przypisanych. Wniosek wskazywał zakres egzekucji i między innymi kierował ją do nieruchomości stanowiących współwłasność na zasadach małżeńskiej wspólności ustawowej dłużniczki i jej męża J. N., tj. do nieruchomości położonej w L. przy ul. (...), działki nr (...), obręb S. o pow. 0,0367 ha, dla której Sąd Rejonowy w Kłodzku prowadzi Księgę Wieczystą KW nr (...) oraz nieruchomości położonej w L. przy ul. (...), działki nr (...), obręb S. o pow. 0,0342 ha, opisanej w księdze wieczystej KW nr (...) - poprzez ich zajęcie. W wyniku podjętych czynności komornik stwierdził, że dłużniczka nie osiąga żadnych dochodów, a także majątku mogącego ulec skutecznemu zajęciu. Pozwana, z uwagi na stan zdrowia, zaprzestała prowadzenia działalności gospodarczej. Postanowieniem Sądu Okręgowego w Świdnicy z dnia 29 września 2008 r., sygn. akt I Co 129/08 oraz z dnia 31 lipca 2008 r., sygn. akt I Co 128/08, oddalono wnioski wierzyciela Gminy S. o nadanie klauzuli wykonalności przeciwko małżonkowi dłużniczki W. J. N.. Orzeczenie powyższe oparto na przepisie art. 787 kpc, gdyż wierzyciel nie wykazał dokumentem urzędowym ani prywatnym z podpisem urzędowo poświadczonym, aby wierzytelności należne stronie powodowej powstały za zgodą małżonka dłużniczki J. N..

Rozważając tak ustalony stan faktyczny Sąd Rejonowy, powołując przepis art. 52 § 1a krio, stanął na stanowisku, że powództwo zasługiwało na uwzględnienie. Sąd wskazał, że z ważnych powodów każdy z małżonków może żądać ustanowienia przez sąd rozdzielnosci majątkowej. Ustanowienia tej rozdzielnosci może żądać także wierzyciel jednego z małżonków, jeżeli uprawdopodobni, że zaspokojenie wierzytelności stwierdzonej tytułem wykonawczym wymaga dokonania podziału majątku wspólnego małżonków. Do uwzględnienia wytoczonego przez wierzyciela powództwa o ustanowienie rozdzielnosci majątkowej w tym drugim przypadku konieczne jest spełnienie dwóch przesłanek: wykazanie istnienia stwierdzonej tytułem wykonawczym wierzytelności w stosunku do jednego z małżonków oraz uprawdopodobnienie, że zaspokojenie tej wierzytelności wymaga podziału majątku wspólnego małżonków. Wierzytelnością, mogącą uzasadniać żądanie wierzyciela ustanowienia rozdzielnosci majątkowej, jest każda wierzytelność w stosunku do jednego z małżonków, której zaspokojenie nie może według ustawy nastąpić z majątku wspólnego małżonków, tj. wierzytelność wynikająca ze zobowiązania jednego z małżonków zaciągniętego bez zgody drugiego z nich i zobowiązania jednego małżonka niewynikającego z czynności prawnej, jak i wierzytelność powstała przed powstaniem wspólności lub dotycząca majątku osobistego jednego z małżonków. Zaspokojenie wierzytelności przysługującej od jednego z małżonków wymaga dokonania podziału majątku wspólnego wówczas, gdy nie ma możliwości zaspokojenia tej wierzytelności z majątku osobistego dłużnika i składników majątku wspólnego małżonków wymienionych w art. 41 § 2 krio i gdy brak podstaw do poszukiwania zaspokojenia z majątku wspólnego małżonków (brak podstawy do nadania klauzuli wykonalności przeciwko małżonkowi dłużnika z ograniczeniem jego odpowiedzialności do majątku objętego wspólnością majątkową), natomiast możliwe będzie zaspokojenie z udziału w majątku wspólnym małżonków, który w wyniku podziału przypadnie temu z małżonków, który jest dłużnikiem. Uwzględniając powyższe Sąd uznał, że zebrany w sprawie materiał dowodowy jednoznacznie wykazał, iż powyższe przesłanki uzasadniają ustanowienie rozdzielnosci majątkowej między małżonkami. Strona powodowa wykazała, że nie może otrzymać klauzuli wykonalności przeciwko małżonkowi dłużniczki z ograniczeniem jego odpowiedzialności do majątku objętego wspólnością ustawową. Wykazała również, że dłużniczka nie posiada osobistego majątku, do którego mogłaby być skierowana skuteczna egzekucja komornicza.

W apelacji od powyższego wyroku pozwana, wnosząc o jego zmianę przez oddalenie powództwa, ewentualnie o uchylenie orzeczenia i przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu do ponownego rozpoznania, zarzuciła:

1. naruszenie prawa materialnego poprzez niewłaściwe jego zastosowanie, to jest:

a) art. 41 § 2 krio poprzez nieuwzględnienie faktów, że ta podstawa prawna zawiera enumeratywne wyliczenie składników, do których ograniczona została możliwość zaspokojenia się wierzyciela z majątku osobistego dłużnika, a nie - jak podano w uzasadnieniu wyroku - z majątku wspólnego,

b) art. 409 kc poprzez nieuwzględnienie faktów, że przez działanie powoda cała należność została zużyta na koszty komornicze, spłatę wszelkich zadłużeń powstałych przez zwłokę w zapłacie przez powoda, spłatę podwykonawców, wszelkich kosztów sądowych, a z tytułu opodatkowania został zapłacony podatek do budżetu państwa,

c) art. 411 pkt 1, 2, 3 kc - przepis art. 411 pkt 1 kc ma zastosowanie także wówczas, gdy z żądaniem zwrotu nienależnego świadczenia występuje osoba, która wiedziała o braku własnego zobowiązania wobec egzekwującego wierzyciela i nie podjęła żadnych przewidzianych prawem czynności, zmierzających do ograniczenia lub uniemożliwienia kontynuowania egzekucji,

2. naruszenie przepisów postępowania, to jest art. 316 § 1 kpc i art. 233 § 1 kpc poprzez pominięcie przez Sąd zgłaszanych przez pozwaną wniosków dowodowych i naruszenie reguł swobodnej oceny dowodów i tym samym błędne ustalenie stanu faktycznego oraz niewyjaśnienie wszystkich istotnych w sprawie okoliczności, co mogło mieć wpływ na wynik orzeczenia:

a) pominięcie zgłoszonego wniosku dowodowego z przesłuchania powoda na okoliczności dotyczące powstania „długów” i uzasadnienia konieczności ustanowienia rozdzielności majątkowej małżeńskiej,

b) ustalenie przez Sąd, że pozwana zaprzestała działalności gospodarczej, pomimo że w załączonych w sprawie dokumentach nie ma takiego zapisu, a na rozprawie pozwana zeznała, że przebywa na świadczeniu rehabilitacyjnym,

c) brak oceny faktu podjęcia czynności powoda (który był najpierw dłużnikiem) z naruszeniem zasad współżycia społecznego (art.5 kc), a zatem stanowiącej niedopuszczalne nadużycie przez dłużnika jego prawa podmiotowego (dłużnika publicznego) poprzez zapłatę do rąk nieuprawnionego, powodując tym samym utratę płynności finansowej cesjonariusza (pозwanej), zniszczenie firmy pozwanej, a tym samym pozbawiając ją środków do życia, od wielu lat wprost uniemożliwiając prowadzenie działalności gospodarczej, a także niszcząc normalne życie pozwanej i jej rodziny, teraz niszcząc jej małżeństwo i rodzinę,

d) pominięcie faktów przedstawianych w pismach procesowych i wskazywanych na rozprawie o ściąganiu należności przez komornika powoda z konta pozwanej - dodatkowo o zajęciu przez tego komornika świadczenia rehabilitacyjnego pozwanej,

e) pominięcie faktu, że strona powodowa przedstawiła dokumenty w sprawie uzyskania klauzuli wykonalności przeciwko małżonkowi dłużnika z datą dużo wcześniejszą niż podane w uzasadnieniu wyroku tytuły wykonawcze,

f) pominięcie faktu i nieodniesienie się do zarzutów pozwanych w sprawie stosowania przepisu prawnego stanowiącego podstawę wydania wyroku, który zaczął obowiązywać później niż powstałe wierzytelności powoda opisane w pozwie jako wcześniejsze (27.06.2007r. i 19.12.2007r.) - *lex retro non agit* - art.2 Konstytucji - zasada państwa prawnego.

Sąd Okręgowy rozpoznając apelację oparł się na ustaleniach faktycznych Sądu Rejonowego, mających uzasadnienie w zebranych w sprawie materiale dowodowym i zważył co następuje. Trafnie Sąd Rejonowy, wbrew stanowisku apelującej, stanął na stanowisku, że w rozpoznawanej sprawie spełnione zostały przesłanki do ustanowienia rozdzielności majątkowej pomiędzy W. i J. N., na wniosek wierzyciela małżonka, a zatem na podstawie art. 52 § 1a k.r. i o. W pierwszej kolejności należy jednak zauważyć, że w rozpoznawanej sprawie wierzytelności strony powodowej wynikają zarówno z wyroku Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z 11 lutego 2009r., (sygn. akt I ACa 1129/08), na podstawie którego pozwana ma zwrócić Gminie S. kwotę 127.008,31 zł. z ustawowymi odsetkami od 11 lutego 2009r. oraz zapłacić 12.605 zł. tytułem kosztów postępowań odwoławczych, z wyroku Sądu Okręgowego w Świdnicy z 26 czerwca 2007r., sygn. akt I C 2790/06 oddalającego powództwo W. N. i zasądającego od niej na rzecz strony powodowej 7.217 zł. kosztów procesu oraz z wyroku Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z 9 kwietnia 2009r. (sygn. akt I ACa 230/09) oddalającego apelację pozwanej i zasądającego od niej na rzecz strony powodowej 5.400 zł. kosztów postępowania apelacyjnego wraz z kosztami klauzuli wykonalności w kwocie 72 zł. Wierzytelności powódki na podstawie powołanych tytułów wykonawczych nie powstały więc z czynności prawnej (skoro dotyczyły

one zwrotu przez pozwaną nienależnie spełnionego na jej rzecz przez powodową Gminę świadczenia oraz kosztów procesu), a zatem żądanie wierzyciela do zaspokojenia jego należności mogło ograniczać się jedynie, w myśl art. 41 § 2 k.r. i o., do majątku osobistego dłużnika, z wynagrodzenia za pracę lub z dochodów uzyskanych przez dłużnika z innej działalności zarobkowej, jak również z korzyści uzyskanych z jego praw, o których mowa w art. 33 pkt 9 k.r. i o. (prawa autorskie i prawa pokrewne, prawa własności przemysłowej oraz inne prawa twórcy), a jeżeli wierzytelność powstała w związku z prowadzeniem przedsiębiorstwa, także z przedmiotów majątkowych wchodzących w skład przedsiębiorstwa. Rozpoznając żądanie wierzyciela ustanowienia rozdzielnosci majątkowej na podstawie powołanego przepisu art. 52 § 1a k.r. i o., Sąd ogranicza się do badania przesłanki wykazania istnienia stwierdzonej tytułem wykonawczym wierzytelności w stosunku do jednego z małżonków i uprawdopodobnienia, że zaspokojenie tej wierzytelności wymaga podziału majątku wspólnego małżonków. Przy niekwestionowanym istnieniu takich tytułów, wskazać należy, że również druga z powyższych przesłanek została spełniona. Bez wątpliwa bowiem strona powodowa co najmniej uprawdopodobniła, że nie miała możliwości zaspokojenia swoich wierzytelności ze składników majątku pozwanej, o których mowa w powołanym art. 41 § 2 k.r. i o. Pozwana, jak wynika już chociażby, z jej oświadczenia o stanie rodzinnym, majątku, dochodach i źródłach utrzymania (k. 124), złożonym w związku z jej wnioskiem o zwolnienie od kosztów sądowych, w 2011r. z prowadzonej działalności gospodarczej osiągnęła stratę w kwocie 7633,98 zł., a otrzymywany zasiłek chorobowy i rehabilitacyjny, na skutek choroby i, jak zeznała (k.99 odwr.), przerwy w prowadzeniu działalności gospodarczej, wyniósł w powyższym okresie 9797,03 zł. i w całości został przeznaczony na zapłatę składek na ubezpieczenie społeczne oraz koszty leków i rehabilitacji. Nadto powódka tak w zeznaniach jak i oświadczeniu wskazywała, że, podobnie jak dwaj synowie, pozostaje na utrzymaniu męża, którego dochody również są w całości wydatkowane na niezbędne potrzeby rodziny. Zarzucany zaś w apelacji fakt braku formalnego zakończenia przez powódkę prowadzenia powyższej działalności nie ma dla istoty rozpoznawanej sprawy znaczenia, gdyż istotnym jest jedynie brak dochodów z tejże działalności, z których wierzyciel mógłby uzyskać zaspokojenie.

Również zarzut skarżącej przedstawienia przez powódkę postanowień Sądu odmawiających nadania klauzuli wykonalności przeciwko małżonkowi dłużniczki W. J. N., zapadłych dużo wcześniej, jak podnosi apelacja, aniżeli stanowiące podstawę żądania tytuły wykonawcze, był nieuzasadniony już z wyżej wskazanej przyczyny (a wyekspozowanej też w uzasadnieniu postanowienia Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z 28 sierpnia 2008r., I ACz 1027/08 – k. 18 odwr.), a mianowicie z tego powodu, że z uwagi na rodzaj wierzytelności powoda mogły one być zaspokajane tylko ze składników majątku dłużniczki wymienionych w art. 41 § 2 k.r. i o., nie zaś z majątku wspólnego. Uprawdopodobnienie zatem przez wierzyciela braku możliwości uzyskania klauzuli wykonalności przeciwko małżonkowi dłużniczki (art. 41 § 1 k.r. i o. w związku z art. 787 k.p.c.), celem zaspokojenia z majątku wspólnego, w niniejszej sprawie było zbędne. Niezależnie zaś od tego wskazać należy, że wierzyciel nie mógł uzyskać klauzuli wykonalności przeciwko małżonkowi dłużniczki również z tej przyczyny, że nie był w stanie wykazać, dokumentem urzędowym lub prywatnym zgody małżonka na powstanie wierzytelności w postaci kosztów procesu należnych powodowej Gminie (postanowienie Sądu Okręgowego w Świdnicy z 31 lipca 2008r., I Co 128/08 – k.17 – 17 odwr.). Ponadto z treści pisma samego pozwanego J. N. złożonego w sprawie niniejszej (k. 77), wynikało, że nie wyrażał on zgody „na zawieranie umów ani innych czynności prawnych z Gminą S., z których wynikałyby przedmiotowe zadłużenia w powyższej sprawie”.

Bezzasadny jest także zarzut skarżącej, że skoro stanowiący podstawę żądania powódki w niniejszej sprawie przepis art. 52 § 1a k.r. i o. wszedł w życie po powstaniu wierzytelności strony powodowej wobec pozwanej, to nie mógł on stanowić skutecznej podstawy takiego żądania. Uchodzi bowiem uwagi skarżącej przede wszystkim ta okoliczność, że roszczenia powódki z tytułu kosztów procesu wynikające z wyżej wskazanych wyroków Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z 11 lutego 2009r., (sygn. akt I ACa 1129/08) i z 9 kwietnia 2009r. (sygn. akt I ACa 230/09), powstały w datach wydania tych orzeczeń, a zatem po wejściu w życie w dniu 20 stycznia 2008r. powyższego przepisu art. 52 § 1a k.r. i o, wprowadzonego ustawą z 7 września 2007r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz. U. Nr 192, poz. 1378). Niezależnie zaś od tego wskazać należy, że skoro przepisy wprowadzające powyższą ustawę, oznaczając datę jej wejścia w życie, nie zawierały żadnych dodatkowych uregulowań w tym przedmiocie, to unormowanie zawarte w przepisie art. 52 § 1a k.r. i o. ma zastosowanie do ustrojów majątkowych istniejących w dniu wejścia jej w życie. Ponadto, jak trafnie podnosiła strona powodowa, tytuły wykonawcze w postaci wskazanych wyroków

Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z 11 lutego 2009r. i z 9 kwietnia 2009r., powstały po wejściu w życie powyższego przepisu art. 52 § 1a k.r. i o. W takim zatem stanie rzeczy stanowisko skarżącej, że samo powstanie jej zobowiązań przed wprowadzeniem tego przepisu miałyby uzasadniać bezskuteczność zgłaszanego na jego podstawie przez stronę powodową roszczenia, nie jest uzasadnione.

Zupełnie chybione są również pozostałe zarzuty apelacji dotyczące naruszenia przepisów prawa materialnego i procesowego, a których istota sprowadza się do bezzasadności, w ocenie skarżącej, nakazania jej zwrotu spełnionego świadczenia, w tym jego sprzeczności z zasadami współżycia społecznego. Okoliczności objęte powyższymi zarzutami dotyczą bowiem kwestii, które były przedmiotem prawomocnych orzeczeń Sądu Okręgowego oraz Sądu Apelacyjnego i ich uwzględnienie mogło nastąpić w powyższych sprawach, zaś obecne ich badanie, w sprawie niniejszej, jest już niedopuszczalne.

Mając powyższe na uwadze Sąd Okręgowy, na podstawie art. 385 kpc, oddalił apelację (pkt I), a o kosztach postępowania apelacyjnego, mając na uwadze sytuacją materialną pozwanej, orzekł w myśl art. 102 w związku z art. 391 § 1 zdanie pierwsze k.p.c. (pkt II).